

Plan van Aanpak 2021-2022

‘Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho’

Samenwerkingsverband ‘Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho’ -

Aandacht voor aansluiting in het onderwijs van vo en ho levert winst op voor zowel het middelbaar als het hoger onderwijs. Voor het vo levert de investering een betere voorbereiding op het ho en een goede investering in het eigen onderwijs op. Andersom geldt dat ook voor het ho, dat beter kan aansluiten op het toeleverend onderwijs. We zijn er trots op dat bijna alle regionale scholen, de Rotterdamse hbo-instellingen (Codarts, Hogeschool Inholland, Hogeschool Rotterdam en Thomas More Hogeschool) en Erasmus Universiteit Rotterdam het belang van samenwerking inzien en een convenant hebben getekend. Vanuit een gedeelde visie op aansluiting vo-ho werken we met een professionele organisatie en werkgroepen samen aan het ontwikkelen en implementeren van instrumenten, activiteiten en producten om de overstap te vergemakkelijken:

“Onze school/opleiding ziet het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het vo en ho om leerlingen/studenten dusdanig op te leiden en te begeleiden dat ze in staat zijn succesvol te zijn in het vervolgonderwijs en uiteindelijk op de arbeidsmarkt. We bereiden de leerlingen in het vo goed voor op de overstap naar het ho en in het ho sluiten we goed aan op het vo voor een soepele overgang. Dat doen we door structureel aandacht te besteden aan de aansluitingspijlers: loopbaanontwikkeling en -begeleiding, vaardigheden en vakinhoudelijke aansluiting en aan monitoring van studiesucces. Hierbij is kennisdeling en samenwerking tussen het vo en ho waardevol en noodzakelijk ter verbetering van de wederzijdse invulling van het onderwijs.”

Tijdens de Schoolleiders/managersbijeenkomst van 14 september 2021 hebben [bestuurders](#) van Rotterdamse instellingen hun visie en ambities ten aanzien van aansluiting vo-ho uitgesproken. Ook [leidinggevend](#) uit vo en ho vertelden over hun visie en ambities om de aansluiting vo-ho te verbeteren en gaven zij inzage in wat er inmiddels binnen de school/opleiding is gerealiseerd.

Voor meer informatie over het samenwerkingsverband vo-ho of de producten die opgeleverd zijn, kunt u kijken op de website van het samenwerkingsverband vo-ho: www.aansluiting-vo-ho.nl. Heeft u vragen naar aanleiding van dit document of ‘Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho’? Dan kunt u contact opnemen met de programmaleiders: Carla Spek: c.a.spek@hr.nl of Ellis Wertenbroek: e.j.m.wertenbroek@hr.nl.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
2.	Vanuit het samenwerkingsverband	6
3.	Vanuit de werkgroepen	9
3a	Doorstroomcijfers	9
3b	LOB	10
3c	Ho-vaardigheden	13
3d	Wiskunde	16
3e	Economie	18
3f	Nederlands/communicatie	20
4.	Programmaorganisatie	23
	Stuurgroep	23
	Programmaleiding	23
	Adviesgroep	23
	Programmateam	24
	Werkgroepcoördinatoren	24
	Werkgroepen	24
	Betrokkenen werkgroepen	24
	Aansluitingscontactpersonen vo en ho	26

Voorwoord

Voor u ligt het plan van aanpak voor 2021-2022 van 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho'. Hierin vindt u de plannen en acties voor het komende jaar en de consequenties hiervan voor de programmaorganisatie en begroting. Ook dit schooljaar werken we met veel ambitie samen aan het verbeteren van de aansluiting vo-ho op de thema's Loopbaanontwikkeling en begeleiding (LOB), ho-vaardigheden en vakinhoudelijke aansluiting. Daarnaast blijft het van belang om te beschikken over adequate informatie over het studiesucces van leerlingen/studenten.

Rotterdam, november 2021

Programmteam 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho':

Emiel Akkermans en Jorian Waleson, doorstroomcijfers

Renske Krijger-den Hartog en Rowan Beijk-Huijgen, LOB

Adrie Oosterom, Rowan Huijgen, Herma Verbeij, en Ellis Wertenbroek, ho-vaardigheden

Mariska Oudwater, vakinhoudelijke aansluiting (bedrijfs)economie

Marion Schiffers, vakinhoudelijke aansluiting wiskunde

Carla Spek, Taalontwikkend lesgeven (TOL) en programmaleider

Ellis Wertenbroek, vakinhoudelijke aansluiting Nederlands/communicatie en programmaleider

1. Inleiding

Het samenwerkingsverband vo-ho is het Rotterdamse antwoord op de vraag hoe je de overstap van havo en vwo naar hbo en wo kunt verbeteren. Nog te veel leerlingen zijn niet succesvol in deze doorstroom en vallen uit of switchen van opleiding. Hierdoor gaat talent verloren en wordt het potentieel van de jongeren uit de regio niet volledig benut. De aanleiding voor 57 middelbare scholen, de Rotterdamse hbo-instellingen (Codarts, Hogeschool Inholland, Hogeschool Rotterdam, Thomas More Hogeschool) en Erasmus Universiteit Rotterdam om een convenant te tekenen met daarin afspraken over regionale afstemming en samenwerking. Het doel van het samenwerkingsverband is duidelijk: samen willen we het studiesucces van studenten in het hoger onderwijs vergroten en de uitval verminderen door leerlingen goed voor te bereiden op deze overstap en het onderwijs en de begeleiding in de propedeuse goed af te stemmen op de binnenkomende student.

We richten ons op drie thema's, die met elkaar de pijlers vormen voor een goede aansluiting tussen vo en ho:

- het kiezen (loopbaanontwikkeling en -begeleiding),
- het kunnen (ho-vaardigheden),
- het kennen (vakinhoudelijke aansluiting Nederlands/communicatie, wiskunde en (bedrijfs)economie).

Daarnaast is het van belang om te beschikken over adequate informatie over het studiesucces van leerlingen/studenten om betekenis te kunnen geven aan de instroom-, uitval- en doorstroomcijfers in het ho. Een vierde aandachtsgebied binnen het samenwerkingsverband is daarom de monitoring, evaluatie en analyse van de doorstroom.

Het verbeteren van de aansluiting vo-ho hebben we de afgelopen jaren in de Rotterdamse regio voortvarend opgepakt binnen het samenwerkingsverband. In tijden van corona is een soepele overgang tussen de onderwijssectoren misschien wel belangrijker dan ooit. Juist nu moeten we blijven investeren in het samenwerkingsverband en de kennis die er op het gebied van aansluitingsvraagstukken is binnen het regionale netwerk inzetten.

Dit jaar is het thema: 'Aansluiten in de praktijk'. Hoe krijgen we 'aansluiting vo-ho (in alle lagen) de scholen/opleidingen in'? We zetten ons in om concreet te werken aan de implementatiefase om de aansluiting tussen vo-scholen en ho-instellingen te verbeteren. We zijn ons ervan bewust dat de leerling/student de verbinding vo-ho moet gaan merken en we zicht moeten krijgen op studiesuccesfactoren door (eigen) onderzoek.

2. Vanuit het samenwerkingsverband

Dit hoofdstuk geeft een korte terugblik op de doelstellingen 2020-2021 voor het samenwerkingsverband vo-ho. Vanuit de ambities die eerder werden geformuleerd voor najaar 2022 zijn de doelstellingen voor 2021-2022 bepaald. De schuingedrukte delen verwijzen naar de bijlage Extra middelen 2022-2025.

Korte terugblik 2020-2021

Afgelopen jaar stond het thema 'Ontmoet elkaar' centraal. Dit ontmoeten hebben we online gedaan tijdens de schoolleiders-/managersbijeenkomst van september, de werkconferenties in oktober en maart en de inspiratiebijeenkomst in juni. Dit jaar is de 'Vo-scan' geïntroduceerd bij de deelnemende scholen. Met de 'Vo-scan' kunnen scholen en instellingen hun ambities en acties formuleren en vormgeven. Er is ingezet op het optimaliseren van de communicatie in de vorm van artikelen, tussentijdse nieuwsbrieven, de jaarlijkse [terugblik](#) en het initiëren van de [LinkedIn-groep](#). Herziening van de website is doorgeschoven naar komend jaar, zie ook bijlage Extra middelen. Het betrekken van leerlingen en studenten bij de activiteiten en producten van het samenwerkingsverband is gestart en zal verder worden uitgebreid. Verder is het samenwerkingsverband vo-ho in verbinding met de volgende netwerken: Nationaal Programma Rotterdam Zuid (LOB), BètaSteunpunt (TUD) (samenwerkingsverband vo-ho en wiskunde), Nederlandse Vereniging van Wiskunde leraren (wiskunde), Regionaal samenwerkingsverband vo-mbo (samenwerkingsverband vo-ho), Heel Rotterdam Leest (Nederlands/communicatie) en het LICA (Landelijk Informatie- en expertiseCentrum Aansluiting hbo).

Ambities 2022

Tot 2022 zijn de volgende ambities voor het samenwerkingsverband vastgelegd:

1. Bestendiging van visie vo-ho en aansluitingsthema's binnen de scholen/opleidingen en verbinding aan school- /jaar-/werkplan;
2. Bewustwording van studiesucces oud-leerlingen in alle lagen van de vo-scholen en bewustwording belang aansluiting op toeleverend onderwijs in de propedeuse bij ho-opleidingen;
3. Grote betrokkenheid vanuit alle lagen van de scholen/opleidingen bij aansluiting vo-ho met de focus op de bovenbouw van het vo en de propedeuse van het ho;
4. Producten vanuit het samenwerkingsverband gestalte geven in de praktijk;
5. De leerling/student moet de verbinding vo-ho merken en
6. Zicht op studiesuccesfactoren door (eigen) onderzoek. Met het formuleren van kritische succesfactoren (KSF's) en kritische prestatie-indicatoren (KPI's) wordt meer inzicht verkregen in welke bijdrage het samenwerkingsverband vo-ho heeft geleverd in het vergroten van studiesucces en het verminderen van uitval. Daarnaast willen we met (eigen) onderzoek grip krijgen op studiesuccesfactoren.

Het plan van aanpak bevat doelstellingen voor 2021-2022 die voortvloeien uit de ambities, KSF's en KPI's 2022, zoals opgenomen in de [Eindrapportage 2019-2020](#).

Doelstelling(en) 2021-2022

Doelstelling 1	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Bij de schoolbezoeken wordt de 'Vo-scan' gebruikt om de scholen inzicht te geven hoe zij werken aan een betere aansluiting vo-ho, welke	<ul style="list-style-type: none"> • De vo-scan wordt ingevuld door betrokkenen van de bovenbouw (zoals teamleider, decaan, vaksectieleider). 	Bereidheid en belang inzien om de scan in te vullen.

<p>ambitie(s) zij hebben en welke interventies gewenst zijn. De zes thema's van de scan zijn: visie, LOB, ho-vaardigheden, Nederlands, economie en wiskunde. De doorstroomgegevens 'Terugkoppelingsrapportage oud-leerlingen' per school kunnen hierbij richtinggevend zijn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Waar mogelijk wordt bij de interventie de verbinding met het ho en (de werkgroepen van) het samenwerkingsverband vo-ho aangebracht. • Voor advisering en verdere ontwikkeling van aansluitingsproducten worden onderwijskundigen ingehuurd (zie ook bijlage Extra middelen). • <i>Ontwikkelen van tools (zie ook bijlage Extra middelen).</i> 	
Doelstelling 2	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Betrokkenheid vanuit alle lagen van de scholen/opleidingen bij aansluiting vo-ho wordt gestimuleerd met de focus op de bovenbouw van het vo en de propedeuse van het ho.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Plan van aanpak 'Aansluiting de scholen/opleidingen in' aanvullen. • Aansluiten bij interventies die al lopen, bijv. 100 dagen programma's en initiatieven rondom taal en wiskunde. • Een oproep doen aan de opleidingen om verantwoordelijkheid te nemen en zich te committeren aan de aansluitingsthema's. • Studenten/leerlingen betrekken bij activiteiten/producten. • <i>Het initiëren van de Werkplaats Aansluiting vo-ho om zodoende scholen/opleidingen te stimuleren en faciliteren middels experimenten te werken aan een van de thema's van aansluiting vo-ho (zie ook bijlage Extra middelen).</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Commitment vanuit de opleidingen. • Steun vanuit de stuurgroep.
Doelstelling 3	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Bekendheid activiteiten en producten van het samenwerkingsverband</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wensen en behoeften van alle werkgroepen inventariseren. 	<p>Voor de ontwikkeling hiervan is budget en menskracht nodig.</p>

<p>vergroten m.b.v. een platform/community.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Conversie van bestaande website-inhoud naar nieuw platform. Mogelijkheden onderzoeken naar platform/community om op interactieve manier samen te werken (zie ook bijlage Extra middelen).</i> • <i>Voor advisering, ontwikkeling van platform en webbeheer worden een webbouwer en een webbeheerder ingehuurd.</i> • <i>Voor bekendheid van de activiteiten en producten en de organisatie van de conferenties en bijeenkomsten wordt een communicatie-/evenementenmedewerker ingehuurd (zie ook bijlage Extra middelen).</i> 	
<p>Doelstelling 4</p>	<p>Aanpak/activiteiten</p>	<p>Randvoorwaarden</p>
<p>Zicht op studiesucces.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie van de verschillende onderzoeken. • Betrekken onderzoekers ho. • Voorbereiding onderzoeksvragen. 	<p>Medewerking onderzoekers.</p>

3. Vanuit de werkgroepen

In dit hoofdstuk volgt per thema een korte terugblik op 2020-2021, de ambities voor 2022 zoals eerder geformuleerd en de doelstellingen voor 2021-2022.

3a Doorstroomcijfers

Korte terugblik 2020-2021

De doorstroommonitor is geüpdatet met de gegevens van studiejaar 2019-2020 van Hogeschool Inholland, Thomas More Hogeschool en Hogeschool Rotterdam. Via een factsheet hbo worden de gegevens gepubliceerd. Erasmus Universiteit Rotterdam publiceert in een aparte factsheet de doorstroomgegevens. De programmaleiders hebben de doorstroommonitor besproken tijdens het jaarlijks overleg met de bestuurders en beleidsmedewerkers van de scholenkoepels. Het onderzoek door studenten Master Management en Innovatie (MMI) is uitgevoerd en heeft minder inzichten dan verwacht opgeleverd. De opdracht was: we willen de waarde van het netwerk onderzoeken en het werkende netwerk versterken. Het opvallendste advies is geweest om meer leerlingen te betrekken bij de ontwikkelingen. Een advies dat we als programma zeker omarmen.

Ambities najaar 2022

Deelnemende vo-scholen hebben het vervolgsucces van hun (oud-)leerlingen in beeld en koppelen de data uit de Rotterdamse doorstroommonitor aan hun visie en ambities op aansluiting en het plan van aanpak voor de eigen school. Vragen naar aanleiding van de doorstroommonitor zijn geïnventariseerd om mee te nemen bij vervolgonderzoek. Dit als aanknopingspunt om de dialoog over doorstroom en studiesucces op de school te blijven voeren. Zie de KSF's en KPI's 2019-2022 in de bijlage van de [Eindrapportage 2019-2020](#).

Doelstelling(en) 2021-2022

Doelstelling 1	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Update doorstroommonitor, gebruik stimuleren en instrument kritisch bekijken.	<ul style="list-style-type: none"> • Programmteam brengt monitor en de uitnodiging tot dialoog bij de schoolbezoeken onder de aandacht. • EUR levert gegevens apart aan. • <i>Mogelijkheid van uitvoering in de vorm van aansluitingsexperimenten. Hierbij sluiten we aan bij de mogelijkheid voor vo-ho-experimenten (zie ook notitie Extra middelen).</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Gegevens beschikbaar van Hogeschool Inholland, Hogeschool Rotterdam, Thomas More en EUR.
Doelstelling 2	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Vragen naar aanleiding van de doorstroommonitor zijn geïnventariseerd om mee te nemen bij vervolgonderzoek .	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdens presentatie doorstroommonitor aanvullende vragen inventariseren. • Vanuit de werkgroep ondersteunende onderzoeksvragen ophalen 	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik doorstroommonitor bij instellingen.

	bij andere werkgroepen en aan bijdragen. <ul style="list-style-type: none"> • Indien nodig onderzoekers/experts van de ho-instellingen hierbij betrekken. 	
Doelstelling 3	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Verkenning van de mogelijkheid voor betrokken instellingen om de doorstroommonitor zelf de raadplegen	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Onderzoeken of dit binnen de functionaliteit valt van een nieuwe website/platform/community (zie ook notitie Extra middelen).</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Start oriëntatie nieuwe website/platform/community

3b LOB

Korte terugblik 2020-2021

Voor het LOB-cv is een samenwerking met de Haagse regio gestart. Deze werkt met een eigen versie van het LOB-cv, identiek aan die van het samenwerkingsverband vo-ho. Om de gebruiksvriendelijkheid te bevorderen worden momenteel verschillende aanpassingen gedaan aan het LOB-cv. Meer dan 100 mentoren namen deel aan de online mentortraining 'Studeren in het hoger onderwijs' en deze is goed ontvangen. Daarnaast is de mentortraining 'Coachende vaardigheden in het loopbaangesprek' ontwikkeld in de vorm van een congres en een terugkommiddag op de eigen school. Dit is gebeurd in samenwerking met gemeente Rotterdam, LOB-expertisepunt, BRIDGE NPRZ en Kansrijk Doorstromen vmbo-mbo. Verder heeft de werkgroep een Leerdoelenlijn LOB ontwikkeld, die tijdens de werkconferentie vo-ho in oktober 2021 is gepresenteerd.

Ambities najaar 2022

Wij streven naar de optimalisatie van de inhoud van de LOB-lessen en -gesprekken, gericht op de overgang van vo naar ho. Dit doen we door de stimulering van de learning community LOB Rijnmond-Drechtsteden, het aanbieden van LOB-workshops op de conferenties en de ontwikkeling van mentortrainingen. Met de ontwikkelde leerdoelenlijn bieden wij een kader voor de ontwikkeling van een LOB-leerlijn voor havo en vwo. Wij willen het gebruik van het LOB-cv stimuleren en vergroten in de regio en deze steviger verankeren binnen het proces van loopbaancoaching in vo én ho. Binnen het vo wordt gebruik gemaakt van de Studie Oriëntatie Kit (SOK) ter ondersteuning bij de studiekeuzelessen en bij het gebruik van het LOB-cv. Zie de kritische succesfactoren en kritische prestatie-indicatoren 2019-2022 in de bijlage van de [Eindrapportage 2019-2020](#).

Doelstelling(en) 2021-2022

Doelstelling 1	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Uitvoering van mentortrainingen ' Coachende vaardigheden in het loopbaangesprek ' en herhaling van 'Studeren in het hoger onderwijs'. Dit keer live.	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen live training: 'Studeren in het hoger onderwijs'. • Organiseren trainingen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Voldoende animo. • Voldoende budget. • Mogelijkheid om met elkaar de vaardigheden fysiek te trainen.
Doelstelling 2	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden

Mentortrainingen verduurzamen door ontwikkeling MOOC'S .	<ul style="list-style-type: none"> • Omzetten trainingsprogramma's voor online gebruik. • <i>Maken online omgeving voor mentortrainingen (zie ook notitie Extra middelen).</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Voldoende budget. • Toegang tot opnamestudio. • Mogelijkheid tot opname congres.
Doelstelling 3	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Vaststellen ontwikkelingsgerichte leerdoelenlijn voor havo en vwo.	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlijn voorleggen tijdens de werkconferentie in oktober en aan verschillende hogescholen (Windesheim, HAN & Hanze) waar soortgelijke ontwikkelingen zijn en aan verschillende LOB-organisaties. 	<ul style="list-style-type: none"> • Voldoende feedback. • Budget voor vormgeving.
Doelstelling 4	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<i>Medewerking aan ontwikkelen breed vo-ho platform in samenwerking met alle werkgroepen (zie ook notitie Extra middelen).</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Input ophalen vanuit samenwerkingsverband over functionaliteiten platform. • Dummy ontwikkelen, testen en feedback ophalen. • Samenwerken met werkgroep vaardigheden en andere werkgroepen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Voldoende financiering.
Doelstelling 5	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Ontwikkeling en vormgeving van praatkaarten met leerdoelen LOB op basis van de leerdoelenlijn LOB	<ul style="list-style-type: none"> • De leerdoelenlijn vertalen naar handzame en gebruiksvriendelijke praatkaarten voor gebruik in de mentorles om het gesprek over de ontwikkeling van loopbaancompetenties te voeren. 	<ul style="list-style-type: none"> • Budget voor vormgeving.
Doelstelling 6	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<i>Vraaggericht werken met LOB/SLC aansluitingsexperimenten. Hierbij sluiten we aan bij de mogelijkheid voor vo-ho-experimenten (zie ook notitie Extra middelen).</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Plan van aanpak en procesbeschrijving maken. • Aanbod maken voor vo-scholen en opleidingen hoger onderwijs. 	<ul style="list-style-type: none"> • Voldoende vragen uit de praktijk. • Voldoende budget. • Voldoende uren voor werkgroepleden om te adviseren bij scholen en opleidingen.
Doelstelling 7	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Gesprekken heropenen met SURF ter overdraging van LOB-	<ul style="list-style-type: none"> • Proces in beeld brengen vorige gesprekken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bereidheid van SURF om gesprekken te heropenen.

<p>cv, zodat meer hoger onderwijsinstellingen gebruik kunnen maken van dit instrument (i.v.m. interesse vanuit Hanze Hogeschool en HvA)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Contact zoeken met SURF. • Afspraak maken. • Backup plan met studiekeuze123. • HU, dHH & Hanze betrekken bij de gesprekken. 	
Doelstelling 8	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Onderzoeken vraag uit praktijk voor aanbod profielkeuze met verdieping op kansrijke sectoren i.s.m. werkgroep wiskunde en HRTech.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vragen vanuit de praktijk ophalen via werkconferentie. • Aanbod ontwikkelen binnen werkgroep in samenwerking met werkgroep wiskunde & HRTech. 	<p>Voldoende input vanuit de praktijk.</p>
Doelstelling 9	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Borging en gebruiksvriendelijk maken van product LOB-cv (op basis van wensen HR, HU, dHH & Inholland).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Inhoud LOB-cv optimaliseren en aanpassingen voor gebruiksvriendelijkheid doorvoeren. • Samenwerking met Qabana formaliseren (SLA). 	<ul style="list-style-type: none"> • Goed werkende site. • Functioneel beheerder.
Doelstelling 10	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Opzetten onderzoek met LOB-cv data naar studiesucces in samenwerking met Claudia Gomes en de Haagse Hogeschool.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vragen formuleren m.b.t. studiesucces en LOB-cv. • Onderzoeken mogelijkheid onderzoeksvragen te testen op studiesucces: vragen van het LOB-cv gebruiken voor het meten van studiesucces. 	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking met andere afdelingen/hogescholen en onderzoekers.
Doelstelling 11	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Onderzoek naar doorontwikkeling LOB-cv voor SLC in samenwerking met De Haagse Hogeschool.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vragen ophalen bij opleidingen binnen Hogeschool Rotterdam (bijv. Automotive & Electrotechniek). • Aan de hand van vragen opleidingsaanbod ontwikkelen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Voldoende animo vanuit de opleidingen.
Doelstelling 12	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Het gebruik van het LOB-cv continueren en vergroten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dit doen we door het LOB-cv in te zetten bij de studiekeuzeworkshops van de EUR waardoor alle 	

	leerlingen (100%) die deelnemen een LOB-cv hebben. <ul style="list-style-type: none"> • Bij de hogescholen stimuleren we het gebruik bij netwerkbijeenkomsten studieloopbaancoaching (slc)/professionele identiteit (PI). 	
--	--	--

3c Ho-vaardigheden

Korte terugblik 2020-2021

Afgelopen jaar is er hard gewerkt aan het ontwikkelen van het [vaardighedenraamwerk](#) vo-ho, de **vaardighedenlijn** en de daarbij behorende **rubrics**. Samen met docenten uit het vo werkt de werkgroep Ho-vaardigheden toe naar een mooi, bruikbaar en effectief instrument, dat eind 2021 klaar is. Aandacht voor vaardigheden in de lijn po-vo-ho is belangrijk. Voor een duidelijk kader ontwikkelen we daarom een vaardighedenraamwerk en van daaruit een doorlopende vaardighedenleerlijn van klas 1 vo tot en met het eerste jaar ho. Ook is er gewerkt aan de **inspiratiebundel Vaardigheden**, die begin 2022 gereed zal zijn. Deze bevat voorbeelden die scholen en opleidingen kunnen inspireren om de vaardighedenlijn (meer) vorm te geven. Een positieve ervaring was de betrokkenheid van studenten van de opleiding Communicatie van Hogeschool Inholland bij de vormgeving van de inspiratiebundel en het vaardighedenraamwerk. Het profielwerkstuk (PWS) is het examen van de vaardigheden in het voortgezet onderwijs, maar ook de start van de onderzoeksvaardigheden in het hoger onderwijs. Het PWS naar een hoger niveau tillen kan nu met de nieuwe [Leerlinghandleiding PWS](#) (projecthandleiding en werkboek) en [Docentenhandleiding PWS](#) havo en vwo, die bestaat uit zes katernen. Leerlingen en docenten maken met de nieuwe handleidingen kennis met de manier van werken in het hbo. Zie de kritische succesfactoren en kritische prestatie-indicatoren 2019-2022 in de bijlage van de [Eindrapportage 2019-2020](#).

Ambities najaar 2022

In 2022 streven we ernaar dat alle vo-scholen goed op de hoogte zijn van de eisen die aan de studenten in het ho en wo worden gesteld met betrekking tot de algemene vaardigheden. Het vaardighedenraamwerk wordt als leidraad in het vo gebruikt. Dat betekent dat afronding en **implementatie** van dit **raamwerk** studiejaar 2021-2022 centraal staat. Het is van belang dat het bekend wordt bij alle deelnemende scholen/opleidingen en dat ze weten hoe ze het structureel in kunnen zetten/toe kunnen passen. We streven naar het ontwikkelen van een interactieve tool: via de **app 'Ace your self study'** willen we de toegankelijkheid en bruikbaarheid van het raamwerk voor leerlingen en studenten vergroten. Met de ontwikkeling hiervan wordt in 2022 gestart. Met de **inspiratiebundel** informeren we scholen over de vele good practices. In 2022 willen we dat betrokken scholen de ontwikkelde PWS-handleidingen inzetten. Dat betekent dat we ons dit jaar bezighouden met het **implementeren** van het materiaal, de informatie en opdrachten uit de leerlinghandleiding gaan **digitaliseren** en een start maken met **professionalisering** van docenten(teams). De werkgroep Ho-vaardigheden maakt zich hard voor het ontwikkelen van een actief **online platform** voor docenten, dat als een open community gaat functioneren.

Doelstelling(en) 2021-2022

Doelstelling 1	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Vaardigheden hoog op de agenda, zowel in vo als ho!</p> <p>Bewustwording is vergroot bij vo- en ho-docenten ten aanzien van de vaardigheidseisen van eerstejaarsstudenten in het ho.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Workshops tijdens de werkconferenties staan in het teken van bewustwording, het delen van ervaringen en good practices en kennisuitwisseling vo-ho op het gebied van (onderzoeks)vaardigheden en het PWS. • Voorbereiden inspiratietour 2022-2023. • Mogelijkheid tot docentuitwisseling vo-ho: collega's lopen een dagdeel met elkaar mee. 	<ul style="list-style-type: none"> • Actieve betrokkenheid participanten leernetwerk waarbij we inzetten op het halen en brengen van ervaringen en good practices. • Goede digitale mogelijkheden en ondersteuning.
Doelstelling 2	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Er is een vaardighedenraamwerk, -lijn en er zijn bijbehorende beoordelingsrubrics ontwikkeld. Het definitieve raamwerk is aangeboden aan alle deelnemende scholen en ho instellingen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Scholen worden actief betrokken bij de implementatie van het vaardighedenraamwerk. <i>Graag hierbij ter ondersteuning en ontwikkeling experts inhuren (zie ook notitie Extra middelen).</i> • Definitief document toesturen aan alle deelnemende scholen en opleidingen. • Tussentijds digitaal feedback vragen. Waar nodig wordt de vaardighedenlijn aangepast en geactualiseerd. 	<ul style="list-style-type: none"> • Actieve deelname participerende vo-scholen en ho-opleidingen. • Het belangrijk dat de vaardighedenlijn scholen voldoende ruimte biedt om het eigen vaardighedenonderwijs vorm te geven. • Het opzetten van een goede communicatie naar de ho-opleidingen, zodat zij goed zicht hebben op het instroomniveau van de vaardigheden van nieuwe studenten. Daarbij moet wel duidelijk zijn welke vo-scholen actief met de vaardigheden bezig zijn. • Ho-opleidingen vragen in de tussenperiode rekening te houden met een instroomniveau van vaardigheden dat nog niet op het juiste niveau is.
Doelstelling 3	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Er zijn drie pilotscholen gestart met de implementatie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Scholen zijn benaderd en in samenwerking met werkgroep vaardigheden 	<ul style="list-style-type: none"> • Teamleiders en directie staan positief t.o.v. de pilot.

<p>van het vaardighedenraamwerk (OSG Hugo de Groot, Penta Scala Rietvelden, Hoeksch Lyceum).</p>	<p>worden op de scholen diverse implementatietrajecten gestart. De werkgroep adviseert hierin.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deze trajecten worden met regelmaat geëvalueerd en de ervaringen worden gedeeld met de overige scholen. • Pilotscholen delen hun ervaringen in de open community. • <i>Mogelijkheid van uitvoering in de vorm van aansluitingsexperimenten. Hierbij sluiten we aan bij de mogelijkheid voor vo-ho-experimenten (zie ook notitie Extra middelen).</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Werkgroep vaardigheden adviseert. • De website geschikt voor open community.
Doelstelling 4	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Om de toegankelijkheid te bereiken zal er een gebruiksvriendelijke ‘Ace your self study app’ worden ontwikkeld. Deze interactieve digitale tool is gericht op docenten, leerlingen en studenten (zie ook notitie Extra middelen).</i> • <i>Daarnaast is er een online platform opgezet waar docenten informatie met elkaar kunnen delen en het gesprek met elkaar aan kunnen gaan (zie ook notitie Extra middelen).</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Door het gebruik van de app worden concrete ideeën voor projecten, werkvormen of lesactiviteiten snel en effectief mogelijk gemaakt. Scholen kunnen op deze manier de ervaringen gebruiken in hun eigen lespraktijk. • We streven naar een open community waar deelnemers snel met elkaar in contact kunnen komen en ervaringen gedeeld kunnen worden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Voldoende budget voor het ontwikkelen van de inspiratiebundel en de bijbehorende app. • Aanpassen website. Hiervoor is geld nodig.
Doelstelling 5	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>De inspiratiebundel Vaardigheden is verspreid onder scholen en het ho.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vanuit het samenwerkingsverband vo-ho wordt deze breed verspreid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Budget voor vormgeving.
Doelstelling 6	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Het materiaal van de Leerlinghandleiding en Docentenhandleiding PWS is</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het materiaal wordt breed verspreid. Om zicht te krijgen op het gebruik ervan worden scholen bevraagd 	<ul style="list-style-type: none"> • Op strategisch, tactisch en operationeel niveau wordt het belang ingezien van het profielwerkstuk als

<p>bekend bij de vo-scholen en ho-instellingen en worden gebruikt om de eigen handleiding(en)/modules aan te scherpen. De werkgroep Ho-vaardigheden/PWS staat ook open voor feedback van de scholen en instellingen voor 2.0-versie.</p>	<p>op het gebruik van de handleidingen aan de hand van scenario's</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerling- en docentenhandleiding hebben een plek gekregen op de website van de EUR en Hogeschool Rotterdam. • Naar aanleiding van feedback worden de handleidingen aangepast. • Middels een interactief platform kunnen docenten, scholen en opleiding informatie met elkaar delen. 	<p>voorbereiding op het hoger onderwijs.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daaruit voortvloeiend: PWS-begeleiders/PWS-teams moeten voldoende gefaciliteerd zijn om het materiaal in te zetten. • Er moet geld beschikbaar komen voor een digitaal platform.
Doelstelling 7	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Het materiaal uit de Leerlinghandleiding PWS is gedigitaliseerd, bij voorkeur binnen een interactief platform.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De Leerlinghandleiding PWS is nu nog 'plat'. Passend bij de doelgroep is dat het materiaal interactief wordt gemaakt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er moet geld beschikbaar komen voor het digitaliseren van het materiaal.
Doelstelling 8	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Er is een aangezet gedaan tot het professionaliseren van PWS-begeleiders/PWS-teams.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Naar aanleiding van behoefteanalyse wordt bepaald hoe de professionalisering van PWS-docenten/-teams eruit ziet. Dit kan zijn in de vorm van filmpjes en/of MOOC. 	<ul style="list-style-type: none"> • Op strategisch en tactisch niveau wordt het belang ingezien van het profielwerkstuk en wil men investeren in professionalisering van PWS-docenten en teams.

3d Wiskunde

Korte terugblik 2020-2021

In het afgelopen studiejaar heeft de werkgroep wiskunde zich op meerdere activiteiten en thema's gericht. De tweede editie van de publicatie wiskunde is opgesteld en verspreid, er is aandacht besteed aan digitaal en online wiskundeonderwijs in coronatijd en aan onderzoek naar en debat over de vakkenstructuur wiskunde.

Ambities najaar 2022

In dit studiejaar werken we aan de derde versie van de publicatie wiskunde, waaraan steeds meer opleidingen deelnemen en richten ons op kennisdeling over de manier waarop wiskundige onderwerpen in vo en ho worden benaderd. De aandacht voor digitaal wiskundeonderwijs wordt onverminderd voortgezet waarbij de studiesuccesresultaten worden gevolgd en gedeeld binnen vo en ho.

Doelstelling(en) 2021-2022

Plan van aanpak 2021-2022 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho'

Doelstelling 1	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>De publicatie wiskunde in technische hbo-opleidingen in het najaar van 2021 bijstellen op basis van wijzigingen die opleidingen willen aanbrengen. Verspreiding van deze inmiddels derde editie vindt plaats vanaf november 2021.</p>	<ul style="list-style-type: none"> In afstemming met het programmateam en de werkgroep wiskunde onderzoeken we op welke wijze we de mate van bekendheid met en gebruik van de publicatie het beste kunnen bepalen en verder verbeteren richting de gestelde doelen. Gedurende dit studiejaar zullen we ook via studenten die een technische opleiding volgen en die hun vo-school bezoeken, de publicatie verder onder de aandacht brengen bij vo-leerlingen. De opleiding elektrotechniek is al voornemens dit op te pakken. 	<ul style="list-style-type: none"> Tijdige beschikbaarheid van informatie vanuit de opleidingen met betrekking tot de gewenste inhoud en eventuele wijzigingen Budget voor aanmaak en verspreiding. Tijd en denkkracht van werkgroepleden om de impact van de publicatie te bepalen. Bereidheid opleidingen om studenten te betrekken in de verspreiding binnen hun oude vo-school.
Doelstelling 2	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Terug naar de inhoud in de kennisuitwisseling tussen vo en ho.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Tijdens de werkconferenties gaan we weer back to basics, vanuit de wens van vo en ho, en zullen we met name informatie en kennis gaan uitwisselen over de manier waarop wiskundige onderwerpen in vo en ho worden benaderd en wat docenten onderling van elkaar kunnen leren. 	<ul style="list-style-type: none"> Inzet van werkgroepleden voor het verzorgen van de input hiervoor. Beschikbaarheid en tijd van docenten vo en ho om hun kennis te delen. Budget voor de werksessies
Doelstelling 3	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>In studiejaar 2021-2022 blijft de werkgroep wiskunde pro-actief inspelen op ontwikkelingen, vragen en wensen vanuit en met betrekking tot het wiskunde onderwijs in vo en ho.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Uitwisseling relevante informatie over de verwachte wijziging in de vakkenstructuur wiskunde met SLO en de Nederlandse Vereniging van Wiskundeleraren. 	<ul style="list-style-type: none"> Inzet van werkgroepleden voor het verzorgen van de input hiervoor. Beschikbaarheid en tijd van docenten vo en ho om hun kennis te delen. Budget voor de werksessies.

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Mogelijkheid onderzoeken naar platform/community om op interactieve manier samen te werken (zie ook notitie Extra middelen).</i> • Dit gebeurt via de landelijke kanalen en verbanden die er (met name) tussen de hogescholen bestaan. 	
Doelstelling 4	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
<p>Het online wiskundeonderwijs en de digitalisering van de wiskundeprogramma's zullen - mede op basis van de noodzaak hiertoe en verbeterde kennis tijdens de Coronapandemie - onverminderd doorgezet worden en blijven op de agenda staan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek naar welke veranderingen er in het online wiskundeonderwijs hebben plaatsgevonden bij de technische opleidingen, wat de resultaten voor zover bekend zijn en op welke manier we de onderlinge kennisdeling hierover kunnen voortzetten. • We starten met de opleidingen waarvan we weten dat ze al succes boeken met het digitaliseren van hun wiskundeonderwijs en hierbij gebruikmaken van uiteenlopende methodes. We stemmen onze aanpak (om te beginnen) nader af met de opleidingen Werktuigbouwkunde, Chemische Technologie en Technische Informatica. 	<ul style="list-style-type: none"> • Informatieverstrekking vanuit de opleidingen. • Tijd en inzet van werkgroep leden

3e Economie

Korte terugblik 2020-2021

De proactieve houding van de werkgroep heeft gezorgd voor een grote hoeveelheid informatie en activiteiten omtrent het belang van het vak bedrijfseconomie (BE) voor studiesucces bij economische hbo-opleidingen. Voor wat betreft de ambities in najaar 2022: doel 1: stimuleren keuze van BE is behaald. De twee andere doelen, in kaart brengen van de aansluiting van het vak economie en BE op het curriculum van de economische hbo-bacheloropleidingen en het effect van de Rotterdam

Business case meten, lijken niet realiseerbaar door een gebrek aan invloed (zie informatie bij ambities najaar 2022). Door blijven gaan op dezelfde voet kan een tegengesteld effect hebben bij de scholen en opleidingen. Op dit moment zijn er geen nieuwe doelstellingen meer te formuleren binnen de werkgroep. Daarom wil deze in de 'stand by' modus gaan.

Ambities najaar 2022

Doelstelling 1	Stand van zaken + verwacht resultaat in 2022
<p>In 2022 zijn de decanen, teamleiders havo en de vaksecties economie van alle vo-scholen van het samenwerkingsverband op de hoogte van het belang van BE voor studiesucces bij economische opleidingen. Daarnaast heeft de helft van deze scholen actie ondernomen om de keuze voor BE te stimuleren.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Alle acties zijn uitgevoerd. Waarschijnlijk is doelstelling 1 al bereikt. We zien dat er op de scholen eerste stappen zijn gezet om de keuze van leerlingen voor BE te stimuleren. Daarnaast heeft Qompas, een veelgebruikte LOB-lesmethode, onze informatie over het belang van BE opgenomen in de methode. • Het effect zal nog gemeten moeten worden a.d.h.v. een vragenlijst.
Doelstelling 2	Stand van zaken + verwacht resultaat in 2022
<p>In 2022 heeft 50% van de economische hbo-bacheloropleidingen van het samenwerkingsverband de vakinhoudelijke aansluiting van het curriculum op de havocurricula van economie en bedrijfseconomie (BE) in kaart gebracht.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De acties zijn uitgevoerd. Er zijn o.a. presentaties over het onderzoek gegeven aan docenten en managers en informatie gedeeld over hoe de opleiding Bedrijfskunde van de Hogeschool Rotterdam het onderwijs naar aanleiding van het onderzoek heeft aangepast. • Dit doel zal waarschijnlijk niet behaald worden. Er hebben tot op heden maar zes opleidingen van de HR deelgenomen. We kunnen opleidingen informeren en proberen te enthousiasmeren, maar hebben weinig invloed op de besluitvorming. Opleidingen geven aan andere prioriteiten te hebben en/of de meerwaarde van het onderzoek niet te zien.
Doelstelling 3	Stand van zaken + verwacht resultaat in 2022
<p>We willen weten of het doel van de Rotterdamse Business case: Inhoudelijk kennismaken met de diverse richtingen/opleidingen binnen het hoger economisch beroepsonderwijs, wordt bereikt. Het effect van de RBC voor LOB wordt in 2020 en 2021 met een vragenlijst in kaart gebracht. Met de uitkomsten kunnen we beoordelen of leerlingen een beter beeld hebben gekregen van de verschillende richtingen (en opleidingen) binnen het economische domein, waardoor ze</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dit doel zal waarschijnlijk niet worden behaald. Het meten van de effecten lukt niet omdat er te weinig scholen deelnemen aan de RBC. Dit terwijl de werkgroep de RBC actief heeft gepromoot. In het schooljaar 2020-2021 speelden er naast de 'normale' belemmeringen, zoals een vol lesprogramma ook nog eens de beperkte lestijd door corona. Er heeft dit jaar maar één school deelgenomen aan de RBC.

<p>bewuster een studiekeuze kunnen maken. In 2022 heeft 75% van de deelnemende leerlingen voorafgaand en direct na afloop van de RBC deze vragenlijst ingevuld. Om dat te bereiken wordt een 0-meting en een 1-meting opgesteld, de deelnemende scholen geïnformeerd over het onderzoek en deelname van de scholen/leerlingen actief gestimuleerd. Of er voldoende leerlingen hebben deelgenomen om te beoordelen of de RBC effect heeft, beoordelen we door het aantal deelnemers aan het onderzoek te tellen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Om inzicht te krijgen in wat scholen belemmert om aan de Rotterdam Business Case (RBC) deel te nemen is er een enquête uitgezet onder economiedocenten. Helaas hebben maar tien docenten de enquête ingevuld. Uit het rapport blijkt dat: 1. vijf van de zes scholen, die aangeven nog nooit te hebben deelgenomen, dit niet doen omdat ze niet genoeg tijd hebben in het lesprogramma. 2. Drie van de vier scholen, die af en toe deelnemen, niet ieder jaar meedoen i.v.m. een te vol lesprogramma. Eén school noemt het in een eerder leerjaar aanbieden van economie als een mogelijkheid om ruimte te creëren voor deelname aan de RBC. • De werkgroep ziet geen mogelijkheden om de RBC zo aan te passen, zodat meer scholen gaan deelnemen én het doel van de case behaald kan worden.
---	--

Doelstelling(en) 2021-2022

De werkgroep gaat naar een stand-by modus: voorzien van stroom en aan zodra het moet, maar tot dat moment in ruststand. De werkgroepcoördinatoren blijven beschikbaar voor vragen. Ook is er informatiemateriaal en wellicht nog behoefte aan aanvullende informatiemiddelen. Daar zullen we in blijven bedienen. Dat betekent concreet het volgende voor de Rotterdamse Business Case (RBC) en het onderzoek vakinhoudelijke aansluiting economie:

RBC

De RBC is een sectorbrede voorlichtingsactiviteit. Helaas lijkt de RBC minimaal bij te dragen aan inzicht in het economisch domein. Daarnaast is er vanuit de docenten bedrijfseconomie (BE) weinig tot geen belangstelling voor case. De prioriteit van deze docenten ligt niet bij een LOB-activiteit. Bovendien is het examenprogramma van BE zo overvol dat ze geen tijd hebben voor extra activiteiten. We kiezen ervoor om te stoppen met het actief aanbieden van de RBC en de bijbehorende consultancymiddag. De handleidingen van de RBC blijven wel beschikbaar op de website.

Het onderzoek vakinhoudelijke aansluiting economie

Er wordt niet meer actief gelobbyd voor het aanbod van het onderzoek bij de opleidingen. Indien er nog opleidingen willen deelnemen aan het onderzoek vakinhoudelijke aansluiting economie, dan kan dat. De onderzoekers van 'The Nextschool' kunnen dan de analyse uitvoeren. De coördinator blijft hiervoor contactpersoon voor de opleidingen.

3f Nederlands/communicatie

Taalontwikkelen Lesgeven (TOL)

Korte terugblik 2020-2021

Binnen de scholen van de werkgroepleden lag de aandacht vooral op het primaire proces en was er weinig of geen ruimte om te werken aan taalontwikkelen lesgeven (TOL). De vakgroep TOL van Hogeschool Rotterdam heeft een online variant gemaakt van de workshop Taalontwikkelen lesgeven. Deze (online) workshop is binnen de hogeschool door ongeveer 110 collega's gevolgd. De workshop is onder de aandacht gebracht bij de vo-koepels. Bij de LMC-academie heeft dit tot een concreet aanbod geleid voor een workshop in juni. Helaas is deze bij gebrek aan aanmeldingen niet doorgegaan. Voor de TOL-zine 2.0 wordt zowel door de werkgroep TOL als door de HR-vakgroep TOL en Werkplaats Taal nieuw materiaal verzameld en wordt onderzocht hoe TOL gestimuleerd kan worden.

Ambities najaar 2022

Taalontwikkelen lesgeven (TOL) is een manier van lesgeven waarin elke docent of leerkracht, ook de niet-taaldocent, nadrukkelijk een rol heeft in het stimuleren en begeleiden van het proces van taalontwikkeling. Met deze didactische methode neemt bij de leerlingen/studenten ook de kennis van het vakgebied toe waarbinnen deze wordt toegepast. We zetten ons in om TOL (opnieuw) op de kaart te zetten door proactief het [professionaliseringsaanbod](#) onder de aandacht te brengen, goede voorbeelden te delen en te werken aan een [TOL-zine 2.0](#) met nieuw ondersteunend materiaal. Initiatieven rondom TOL in het vo en ho worden gevolgd en ondersteund. Hierin werken we samen met de vakgroep TOL en de werkplaats Taal (met name experimenten gericht op taalontwikkelen lesgeven) van Hogeschool Rotterdam. Ook met het Rotterdamse initiatief 'Heel Rotterdam Leest', waarbij de initiatiefgroep het leesplezier en lezen wil bevorderen van po tot ho zoeken we verbinding om taalontwikkelen lesgeven onder de aandacht te brengen. Zie de kritische succesfactoren en kritische prestatie-indicatoren 2019-2022 in de bijlage van de [Eindrapportage 2019-2020](#).

Doelstelling(en) 2021-2022

Doelstelling 1	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Professionaliseringsaanbod TOL voor vakdocenten.	<ul style="list-style-type: none"> • Pro-actief het aanbod van de workshop en verdiepende training TOL promoten. • Aandacht voor TOL in het management en facilitering van docenten vragen. • Binnen de vo/scholen ambassadeurs TOL zoeken die de verdiepende TOL-training volgen en binnen de eigen school hun kennis kunnen verspreiden (train-the-trainer). • <i>Mogelijkheid onderzoeken naar platform/community om op interactieve manier samen te werken (zie ook notitie Extra middelen)</i> • <i>Mogelijkheid van uitvoering in de vorm van aansluitingsexperimenten.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Interesse en deelnemers van ho, vo (en mbo).

	<i>Hierbij sluiten we aan bij de mogelijkheid voor vo-ho-experimenten (zie ook notitie Extra middelen).</i>	
Doelstelling 2	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Kennis en materiaal Taalontwikkelen lesgeven (TOL) delen, uitbreiden en verder verspreiden binnen vo en hbo.	<ul style="list-style-type: none"> • Een aanzet doen voor de TOL-zine 2.0 in samenwerking met initiatieven op gebied van Taal en Didactiek bij ho, vo en mbo en externe partners. • Verbinding leggen met Taal-activiteiten binnen hbo en vo (en mbo), zoals vakgroep TOL, Werkplaats Taal en Heel Rotterdam Leest. • Werkconferenties gebruiken als kennisplatform vo en hbo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medewerking van ho, vo (en mbo).

4. Programmaorganisatie

Stuurgroep

De stuurgroep vo-ho is gedelegeerd opdrachtgever namens de deelnemende instellingen van het samenwerkingsverband. Deze geeft sturing op het programma, mede op basis van de rapportages (eindevaluatie/plan van aanpak en voortgangsrapportage) die zij tweemaal per jaar ontvangt. De stuurgroepleden vormen op bestuurlijk gebied de ambassadeurs voor de vo-ho-samenwerking en zorgen voor een stabiele, bestuurlijke betrokkenheid van de deelnemende instellingen. De stuurgroep komt drie keer per jaar met het programmateam bijeen en bestaat uit:

- Ron Bormans, Hogeschool Rotterdam, voorzitter
- Nahied Rezwani, Hogeschool Inholland, lid
- Ton Bestebreur, CVO, lid
- Huub van Blijswijk, BOOR, lid
- Rob Elgershuizen, LMC, lid
- Richard Toes, Wartburg College, namens de 'eenpitscholen', lid
- Annelien Bredenoord, Erasmus Universiteit Rotterdam, lid

Programmaleiding

De programmaleiding is verantwoordelijk voor de algemene voortgang van het programma (financiering, verantwoording, communicatie), de programmaorganisatie en het verbinden van diverse partijen binnen het programma. Ook onderhoudt zij contacten met stakeholders binnen en buiten het netwerk. In samenwerking met de werkgroepcoördinatoren spant zij zich in om de aansluitingsthema's te bundelen tot een integrale aanpak op het gebied van aansluiting vo-ho. Het programmateam legt verantwoording af aan de stuurgroep door middel van een tussentijdse voortgangsrapportage en een jaarlijkse eindevaluatie. Daarbij zijn de programmaleiders eindverantwoordelijk. De programmaleiding bestaat uit:

- Carla Spek, Hogeschool Rotterdam
- Ellis Wertenbroek, Hogeschool Rotterdam

Adviesgroep

De adviesgroep bestaat uit (bestuurs)adviseurs van de vo-besturen en het ho die gevraagd en ongevraagd advies geeft aan zowel de programmaleiding vo-ho als de stuurgroep vo-ho, gericht op de koers en de verbinding tussen de koers van het programma en concrete activiteiten in de thema's van scholen/opleidingen. Daarnaast draagt deze adviesgroep bij aan het creëren van draagvlak voor aansluitingsthema's binnen de eigen vo-besturen. De groep komt zes keer per jaar bij elkaar en bestaat uit een vertegenwoordiging van de vo-besturen in de stuurgroep en één à twee vertegenwoordigers van de overige vo-scholen:

- Frank-Jos Ars, LMC
- Cor Katerberg, BOOR
- Bert Ouwens en Lisette Franchimon, CVO
- Martine Borggreve, Hogeschool Rotterdam
- Vertegenwoordiging van overige vo-scholen: vacature
- Emiel Akkermans, Hogeschool Inholland
- Jorian Waleson, Erasmus Universiteit Rotterdam

- Carla Spek en Ellis Wertenbroek, Hogeschool Rotterdam

Programmamateam

Het programmamateam bestaat uit de programmaleiders en werkgroepcoördinatoren. Met elkaar zorgen zij voor verbinding tussen de diverse thema's in een integrale, Rotterdamse aansluitingsaanpak. Het programmamateam draagt tevens zorg voor de (inhoudelijke) organisatie van de conferenties, de schoolleiders-/managersbijeenkomst en de afsluitende inspiratiebijeenkomst. Het programmamateam komt zesmaal per jaar bijeen.

- Emiel Akkermans en Jorian Waleson, doorstroomcijfers
- Renske Krijger en Rowan Huijgen, LOB
- Mariska Oudwater, vakinhoudelijke aansluiting (bedrijfs)economie
- Marion Schiffers, vakinhoudelijke aansluiting wiskunde
- Carla Spek, taalontwikkelen lesgeven en programmaleider
- Herma Verbeij, Adrie Oosterom, Rowan Beijk-Huijgen en Ellis Wertenbroek, ho-vaardigheden en ho-vaardigheden/PWS
- Ellis Wertenbroek, vakinhoudelijke aansluiting Nederlands/communicatie en programmaleider
- Letitia Bahadoersing, programmaondersteuning

Werkgroepcoördinatoren

Voor elk van de thema's is een werkgroepcoördinator verantwoordelijk voor de coördinatie. De werkgroepcoördinatoren stellen hun werkgroep samen, bewaken het behalen van de voorgenomen doelstellingen en resultaten en geven invulling aan de werkconferenties vanuit hun thema. Zij onderhouden hun netwerk met relevante contacten inzake hun aansluitingsthema. De werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van vo en ho:

- Emiel Akkermans en Jorian Waleson, doorstroomcijfers
- Renske Krijger en Rowan Huijgen, LOB
- Mariska Oudwater en Danny Weeda, vakinhoudelijke aansluiting (bedrijfs)economie
- Marion Schiffers, vakinhoudelijke aansluiting wiskunde
- Herma Verbeij, Adrie Oosterom, Rowan Beijk-Huijgen, ho-vaardigheden
- Rowan Beijk-Huijgen en Ellis Wertenbroek, ho-vaardigheden/profielwerkstuk
- Carla Spek, Taalontwikkelen lesgeven

Werkgroepen

Voor elk van de thema's is een werkgroep samengesteld, bestaande uit collega's uit het vo en ho. Deze werkgroepen worden aangestuurd door de werkgroepcoördinator in nauwe samenwerking met meerdere vaste leden. De werkgroepen buigen zich over het ontwikkelen en implementeren van producten en andere activiteiten. Ingezette activiteiten zijn vraag- en doelgestuurd.

Betrokkenen werkgroepen

Betrokkenen werkgroep Doorstroomcijfers

Naam	Instelling
Emiel Akkermans (coördinator)	Hogeschool Inholland
Jorian Waleson (coördinator)	Erasmus Universiteit Rotterdam

Beleidsonderzoekers	Erasmus Universiteit Rotterdam, Hogeschool Inholland, Hogeschool Rotterdam
---------------------	--

Betrokkenen werkgroep LOB

Naam	Instelling
Renske Krijger-den Hartog (coördinator)	Hogeschool Rotterdam
Rowan Huijgen (coördinator)	Erasmus Universiteit Rotterdam
Michiel Andriesen	Gemini College
Betty Gonçalves	Willem de Zwijger College
Douwe van der Hucht	LOB expertisepunt
Trudy Kerkhof	DevelsteinCollege
Lisette Kouwenhoven	Hogeschool Rotterdam
Bartha Moerkerk	CSG Prins Maurits
Adrie Oosterom	Hogeschool Inholland
Marthe Poot	Wolfert Tweetalig
Marjolein Remmerswaal	Hogeschool Inholland
Mariska Rufi	RGO Middelharnis
Jannie Steegenga	LOB expertisepunt
Henriëtte Versprille	Hogeschool Rotterdam

Betrokkenen werkgroep Ho-vaardigheden

Adrie Oosterom (coördinator)	Hogeschool Inholland
Herma Verbeij (coördinator)	VO-vertegenwoordiger
Rowan Huijgen (coördinator)	Erasmus Universiteit Rotterdam
Albert Boschma	Calvijn Groene Hart
Linda Driever	Hoeksch Lyceum
Bas van Houten	PENTA college Scala Rietvelden
Trudy Kerkhof	DevelsteinCollege
Kim Spigt	Libanon lyceum
René Verouden	Hogeschool Rotterdam
Chantal de Wit	OSG Hugo de Groot

Betrokkenen werkgroep Ho-vaardigheden/Profielwerkstuk (PWS)

Naam	Instelling
Rowan Huijgen (coördinator)	Erasmus Universiteit Rotterdam
Ellis Wertenbroek (coördinator)	Hogeschool Rotterdam
Frans Bezemer	Wartburg College, Guido de Brès
Wim Jagtenberg	Hogeschool Inholland
Mathilde Kiers-Hietkamp	DevelsteinCollege
Greetje Kranenburg	Insula College
Anique de Kreij	PENTA college CSG Jacob van Liesveldt
Joyce Witter	PENTA college CSG Jacob van Liesveldt
David Lans	Emmauscollege
Adrie Oosterom	Hogeschool Inholland
Francien Ottenheym	VAVO Rijnmond College
Annemiek Veken	Hogeschool Rotterdam

Betrokkenen werkgroep Wiskunde

Naam	Instelling
Marion Schiffers (coördinator)	Codarts
Carla Spek	Hogeschool Rotterdam
Wim Caspers	Lyceum Ypenburg
Kasper Tukker	Maerlant College
Christa Ros	HR- Rotterdam Mainport Institute
Juriaan van der Graaf	HR - Engineering en Applied Science
Elles van den Bergh	HR - Engineering en Applied Science
Jos Adriaansen	HR - Engineering en Applied Science
Shahin Shahla	HR - Instituut voor Gebouwde Omgeving
Anthony Bernadina	HR - Engineering en Applied Science
Renée van Doorn	HR - Communicatie, Media en Informatietechnologie

Betrokkenen Vakinhoudelijke aansluiting Nederlands/communicatie

Naam	Instelling
Carla Spek (coördinator)	Hogeschool Rotterdam
Ellis Wertenbroek (coördinator)	Hogeschool Rotterdam
Pearl Steger	Hogeschool Inholland
Nicolette Schaper	Thomas More Hogeschool
Evelyne van der Neut	Hogeschool Rotterdam
Tamar Israël	Hogeschool Rotterdam
Matti Gortemaker	Hogeschool Rotterdam
Patrick van 't Hoff	CSG Willem van Oranje
Wieneke van Koppen	VAVO Rijnmond College
Elfrieda Westerbeek	Wolfert Tweetalig
Dagmar Pegels-Duine	RGO Middelharnis
Ria Chin-Kon-Sung	Hogeschool Rotterdam

Aansluitingscontactpersonen vo en ho

Iedere vo-school en ho-instituut/opleiding heeft contactpersonen voor de aansluitingsthema's. Jaarlijks vindt er een actualisatie van deze gegevens plaats. Zij spelen in de samenwerking en de interne en externe communicatie een belangrijke rol. Een overzicht is op te vragen bij de programmaleiders vo-ho.